

מתווה לקיום הפגנות

א. זכות ההפגנה היא זכות יסוד במדינת ישראל, אשר הוכרה זה מכבר כזכות הייחודית לאותן חירויות המעצבות את אופיו של המשטר בישראל כמשטר דמוקרטי" (בג"ץ 153/83 לוי נ' מפקד המחוז הדרומי של משטרת ישראל, פ"ד לח(2) 393, 398 (1984)). היום, מדובר בזכות בעלת מעמד חוקתי, הזוכה להגנה מרבית (בג"ץ 2557/05 מטה הרוב ואח' נ' משטרת ישראל ואח', פורסם באר"ש, 12.12.06), שרואים בזכות ההפגנה והמחאה "אחד הביטויים הנעלים לרעיון כבוד ואדם וחירותו" (ע"מ 3829/04 ישראל טויטו נ' עיריית ירושלים, פ"ד נט(4) 769, 778).

ב. דווקא בתקופה המורכבת של התמודדות עם מצב החירום שבשלה מוטלות מגבלות חריגות על חירויות הפרט, יש מקום למתן חשיבות מוגברת לצורך בהגנה על חופש ביטוי, ובין היתר "ליתן משנה תוקף להגנה על זכות הציבור להפגין" (בג"ץ 5078/20 טלי פזידה ואח' נגד משטרת ישראל, פורסם באר"ש, 19.8.20).

ג. עם זאת, ככל זכות יסוד, זכות ההפגנה אינה זכות מוחלטת וניתן לפגוע בה כדי לשמור על זכויות חוקתיות אחרות ואינטרסים ציבוריים חשובים (בג"ץ 6536/17 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' משטרת ישראל (פורסם באר"ש, 8.10.17), פסקה 19 לפסק דינה של הנשיאה א' חיות, שם נקבע כי משטרת ישראל רשאית להגביל את הזכות להפגין "כאשר מתקיימת וודאות קרובה לפגיעה קשה ורצינית בסדר הציבורי או בשלום הציבור" – וזאת, "במידה נדרשת על מנת למנוע פגיעה כאמור").

ד. בתקופה הנוכחית, נתוני התחלואה בנגיף הקורונה בישראל מדאיגים. לפי נתוני משרד הבריאות, נכון ליום ה-17.9.20, נדבקו בנגיף הקורונה בישראל מעל 170 אלף אנשים ונפטרו מעל ל-1,150 אנשים. מספר החולים הקשים קרוב ל-600 וממשיך להיות במגמת עלייה, כאשר מידי יום נפטרים בממוצע מעל 10 חולים מהמחלה. מספר הנדבקים החדשים המאובחנים מידי יום בתקופה האחרונה הכפיל את עצמו, ואף עבר את ה-5,500 נדבקים חדשים המאובחנים ביום בישראל. רמת התחלואה יחסית לגודל האוכלוסייה בימים אלה בישראל גבוהה ביחס למדינות אחרות בעולם. ב-97% מהישובים בישראל שגודלם מעל 20,000 תושבים ההדבקה במגמת עלייה, כך שכלל מדינת ישראל נמצאת במצב של תחלואה גוברת.

ה. נוכח מצב החירום ונתוני התחלואה המאמיים, עקב העומס ההולך וגדל על מערכת הבריאות והחשש מחוסר יכולת של מערכת הבריאות לספק מענה לכלל החולים, בהתאם להמלצת הדרג המקצועי, החליטה הממשלה על החמרת ההגבלות על האוכלוסייה, ובין היתר הגבלת היציאה מהבתים, סגירת מערכת החינוך, ועוד. החל מיום 18.9.20 יוטלו הגבלות כלליות בהתאם לתקנות שקבעה הממשלה מכוח חוק סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), התש"ף-2020.

ו. בצד המגבלות שנקבעו במסגרת התקנות, לעמדת גורמי המקצוע במשרד הבריאות קיימת חשיבות שבמיוחד בשבועות הקרובים ישמרו גם בהפגנות ככל האפשר על ריחוק חברתי ועל כללים נוספים. זאת, בשל נתוני התחלואה האמורים ומאפייניו המיוחדים של נגיף SARS-CoV-2. כידוע, מדובר

בנגיף חדש. נכון להיום, אין באוכלוסיית ישראל חסינות נגד המחלה, אין חיסון באמצעותו ניתן לצמצם את התפשטותה ואין טיפול המוכח כיעיל במניעת הידרדרות וסיבוכים של המחלה, כאשר היא עלולה לפגוע באופן ממשי בבריאות ואף להביא למותו של החולה בה. יצוין כי הנגיף עובר מאדם עם תסמינים מזעריים או ללא תסמינים כלשהם לאנשים אחרים ורבים מהחולים אינם מראים תסמינים או מפתחים תסמינים רק כמה ימים אחרי שכבר הדביקו אנשים נוספים. כך, כל מקרה עשוי להדביק מספר אנשים נוספים עד האבחון והכניסה לבידוד. הנגיף מועבר מאדם לאדם דרך טיפות המכילות את הנגיף המופרשות מדרכי נשימה של אדם חולה ומגיעות לדרכי הנשימה של האדם שנדבק. לפיכך, רסיסים הנפלטים מפיו של אדם אשר מדבר, נושם, צועק, משתעל או מתעטש מתפזרים סביבו, ומעבירים את הנגיף לסובבים אותו. נוכח זאת, נקבעה בדין החובה לעטות מסכה. כן נקבעו מגבלות שונות שנועדו ליצור "ריחוק חברתי", דהיינו, מגבלות שנועדו להפחית מגע קרוב בין אנשים, באופן שיצמצם את הסיכון בהדבקה. התקהלויות של אנשים רבים מאופיינות פעמים רבות בצפיפות ומגע קרוב בין אנשים. בשל כך, קיים סיכון להדבקה של המשתתפים, אשר גם הם עלולים להדביק לאחר מכן את הסובבים אותם, באופן שעלול לעלות את התחלואה באוכלוסייה כולה במהירות.

ז. לאור האמור, העמדה המקצועית של משרד הבריאות היא כי הפגנה, כמו כל התקהלות, עלולה גם היא להביא להדבקות במהלכה. ככל שמדובר בהתקהלות רבת משתתפים, אשר המשתתפים בה לא מקפידים על חובת עטיית מסכה ושמירה על מרחק של שני מטרים בין אדם לאדם, הסיכון להדבקה גובר. כמו כן, קיים סיכון לשוטרים שתפקידם לשמור על הסדר הציבורי במהלך ההפגנה, אשר נדרשים במסגרת זאת לעיתים למגע קרוב עם מפגינים.

ח. מתוך הצורך לאזן בין חשיבות הזכות להפגין, דווקא בתקופה זו, והקושי החוקתי הכרוך בקביעת מגבלות על מספר המפגינים, מחד גיסא, לבין הצורך להגן על בריאות הציבור נוכח פוטנציאל ההדבקה הקיים כאמור בכל התקהלות גדולה וצפופה, מאידך גיסא, מוצגים להלן הכללים לקיום הפגנות בשבועות הקרובים בהם חל מתווה מחמיר של ההגבלות, וזאת החל מיום שישי ה-18.9.20 בשעה 14:00. כללים אלו גובשו לאחר דיונים שנערכו בהשתתפות גורמי המקצוע במשרד הבריאות ובמשטרת ישראל ועל דעת היועץ המשפטי לממשלה, במטרה לשנות את האופן בו מתנהלות הפגנות לטובת צמצום הסיכון להדבקה. הדברים ישובו וייבחנו מעת לעת בהתאם להתפתחויות בשטח ולהערכת מצב של גורמי המקצוע.

ט. בראש ובראשונה, קיימת חובה לכך שכל אדם המשתתף בהפגנה יעטה מסכה כנדרש בחוק, ויעשה מאמץ מיוחד לשמור ולהקפיד ככל הניתן על כללי הריחוק החברתי.

יוזכר כי לפי סעיף 3ה לצו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), התש"ף-2020, ככלל על אדם הנמצא במרחב הציבורי לעטות מסיכה, המכסה את הפה ואת האף. יוזכר כי העובר על החובה לעטות מסיכה כאמור צפוי לקנס בסך 500 ₪. נוכח נתוני התחלואה המאמירים, משטרת ישראל תפעל לאכיפה מוגברת של חובה זו בשבועות הבאים בהתקהלויות ככלל, ובכלל זאת בהפגנות.

כמו כן, בהתאם לתקנה 3 לתקנות סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה) (הגבלת שהייה במרחב הציבורי והגלת פעילות), התש"ף-2020, "השוהים במרחב הציבורי

ישמרו, ככל האפשר, על מרחק של 2 מטרים לפחות בין אדם לאדם, למעט אנשים הגרים באותו מקום". גם זו הוראה מחייבת בדין.

י. בנוסף, בשים לב למספר המשתתפים הגדול שעשויים להתקהל במסגרת הפגנה, לעמדת משרד הבריאות יש לשמור על מגבלות ההתקהלות החלות על שהייה בשטח פתוח גם במסגרת הפגנות, ולכן יש להתחלק לקבוצות של כ-20 מפגינים, ככל הניתן, ולשמור על מרחק סביר בין כל קבוצה לקבוצה. זאת, על מנת כאמור לשמור על בריאות המפגינים ובריאות הציבור כולו, ולצמצם את פוטנציאל ההדבקה. כתוצאה מכך, גודל מקום ההפגנה עלול להגביל את כמות הקבוצות שיכולות להיכנס בכדי לעמוד במתווה המרחק. לנוכח זאת, משטרת ישראל תיערך בהתאם על מנת לאפשר למשתתפים בהפגנה לשמור על כללים אלו, בין היתר באמצעות הגדלת השטח המיועד להפגנה.

יא. על מנת להקטין את פוטנציאל ההדבקה בהפגנות מרובות משתתפים, יתבקשו מארגני הפגנות כאמור למנות סדרנים מבין המשתתפים שתפקידם להזכיר למפגינים את הכללים האמורים, ולסייע בחלוקה לקבוצות עם מרחק סביר ביניהן.

יב. לפיכך, בשבועות הקרובים, על מנת לשמור על שלום הציבור ובטחונו, המשטרה תיידע את המארגנים, ככל שיש כאלה, על אודות ההוראות בדבר עטיית מסכות ושמירת ריחוק חברתי, והחשיבות לפעול ככל הניתן בהתאם לכללים האמורים לעיל לעניין חלוקה לקבוצות ומינוי סדרנים שיסייעו לשמור על בריאות המפגינים והציבור. כמו כן, תפעל המשטרה לעדכן את הציבור אודות ההוראות והכללים האמורים לקראת ההפגנה ובמהלכה, לרבות באמצעות כריזה.

יג. ההוראות והכללים האמורים יפורסמו ברבים גם בפרסומים יזומים עיתיים של משרד הבריאות.